

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 49/04-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. L. S., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. Š. K., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 191/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 191/97 p o r u š i l základné právo JUDr. L. S., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 191/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. L. S. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. L. S. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť advokátovi JUDr. Š. K., Advokátska kancelária, K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 3. marca 2004 č. k. I. ÚS 49/04-14 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť JUDr. L. S., bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Š. K., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 191/97.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 1. júla 1997 okresnému súdu žalobu proti ALIANZ POISŤOVNI, a. s., Bratislava (ďalej len „žalovaná“) o zaplatenie 383 664 Sk s prísl. ako poistného plnenia. Toto súdne konanie nebolo doteraz skončené. Rozsudkom z 8. septembra 2000 okresný súd rozhodol vo veci samej (zamietol návrh) a hoci uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) č. k. 12 Co 38/01-54 z 11. apríla 2001 bol rozsudok zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie a 13. októbra 2001 bol súdny spis doručený okresnému súdu, tento odo dňa vrátenia súdneho spisu podľa tvrdenia sťažovateľa

„(...) nevytýčil (...) pojednávanie a ani nevykonal vo veci žiadny iný procesný úkon“. Aj napriek sťažnosti na prieťahy v konaní k náprave nedošlo. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia práv podľa označených článkov ústavy a dohovoru a prikázania okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 60 000 Sk, pretože „... *právna neistota sťažovateľa trvá pomaly už 7 rokov pričom posledné dva roky je tomu tak z dôvodu absolútne neodôvodnených prieťahov v konaní zo strany Okresného súdu Bratislava II*“. Zároveň žiadal, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 14. apríla 2004 písomne vyjadril okresný súd (Spr. 3560/03) a k tomu vyjadreniu zaujal stanovisko 14. mája 2004 právny zástupca sťažovateľa.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Na základe spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 191/97 a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

1. Po nápade veci (1. júla 1997) okresný súd zaslal žalobu (20. augusta 1997) žalovanej na vyjadrenie. Po jej vyjadrení (10. septembra 1997) a zaplatení súdneho poplatku

sťažovateľom (2. októbra 1997) okresný súd 15. októbra 1997 požiadal Okresný súd Piešťany o vypočutie sťažovateľa a doručenie mu vyjadrenia žalovanej k žalobe. Súčasne vyžiadal poisťovací spis týkajúci sa predmetnej poisťnej udalosti od žalovanej (spis predložený 22. októbra 1997).

2. Okresný súd 11. februára 1999 predvolal účastníkov na pojednávanie stanovené na 16. apríl 1999 (predvolanie bolo expedované 29. marca 1999 a doručené 6. až 8. apríla 1999).

3. Pre ospravedlnenú neúčasť žalovanej bolo pojednávanie odročené na 28. máj 1999. Na tomto pojednávaní boli vypočutí k predmetu veci právni zástupcovia účastníkov konania. Pojednávanie bolo odročené na 30. jún 1999.

4. Okresný súd 8. júna 1999 predvolal účastníkov konania na pojednávanie stanovené na 21. júl 1999. Pre ospravedlnenú neúčasť právneho zástupcu sťažovateľa bolo pojednávanie odročené na 8. október 1999.

5. Na pojednávaní konanom 8. októbra 1999 boli prednesené návrhy prítomných právnych zástupcov účastníkov konania a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vypočutia svedka J. B. na dožiadanom Okresnom súde Piešťany a tiež z dôvodu zadovážania si trestného spisu (o trestnom konaní proti vopred uvedenému svedkovi).

Dňa 13. októbra 1999 právny zástupca sťažovateľa navrhol pokračovať v konaní bez vypočutia svedka, lebo tento dostatočne vypovedal v trestnom konaní.

6. Okresný súd 11. februára 2000 požiadal Okresný súd Piešťany o zapožičanie trestného spisu sp. zn. 1 T 18/97.

7. Okresný súd 10. mája 2000 predvolal účastníkov konania na pojednávanie stanovené na 8. september 2000. Na tomto pojednávaní (prítomný právny zástupca žalovanej) rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol (rozsudok bol doručený účastníkom 7. a 8. novembra 2000).

8. Rozsudok napadol sťažovateľ odvolaním (22. novembra 2000). Žalovaná sa k odvolaniu vyjadrila 12. decembra 2000.

9. Odvolanie spolu so spisovým materiálom bolo 31. januára 2001 doručené Krajskému súdu Bratislava, ktorý na pojednávaní konanom 11. augusta 2001 uznesením č. k. 12 Co 38/01-54 zrušil prvostupňový rozsudok a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie (spis vrátený okresnému súdu 3. októbra 2001).

Krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že „... Aj keď nie je sporným, že i v občiansko-súdnom konaní je možné či potrebné vychádzať z toho čo vyšlo najavo v trestnom konaní, toto nebráni súdu v občiansko-súdnom konaní vykonať ďalšie dokazovanie a teda toto doplniť v takom rozsahu, aby skutkový stav z hľadiska predmetu jeho konania bol zistený čo najobjektívnejšie, keďže podľa § 135 O. s. p. je súd viazaný iba tým, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal, resp. i tým, do akej miery sú znaky skutkovej podstaty trestného činu i okolnosťami významnými pre rozhodnutie o náhrade škody keďže tieto môžu byť podkladom (i keď nie vždy) i pre záver o narušení chránených záujmov či vzniku určitej ujmy a existencii príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a škodou ...

... nie je však už možné na základe doposiaľ zisteného skutkového stavu veci objektívne vyvodiť záver o tom, či navrhovateľom uplatňovaný nárok na plnenie z poistnej zmluvy je, alebo nie je nárokom dôvodným, najmä keď nie je zrejmé, či škodnou – poistnou udalosťou je skutočne len neoprávnené užívanie predmetného motorového vozidla, bez jeho následnej krádeže – odcudzenia vlámaním sa inou neoprávnenou osobou, tak, ako o tom vypovedal v trestnom konaní J. B., pretože v tomto smere nebolo súdom prvého stupňa vykonané vôbec žiadne dokazovanie, zvierohodnenie výpovede J. B. v trestnom konaní ...

... Pochybil preto súd prvého stupňa, keď v tomto smere nevykonal všetko dostupné dokazovanie, keď nie je možné v tomto smere vychádzať len z toho, čo bolo zistené v trestnom konaní, a to predovšetkým podrobným výsluchom J. B. či inými účastníkmi navrhnutými dôkazmi, a to na okolnosti „odcudzenia“ vozidla riadne zaparkovaného a uzamknutého v Poľsku v súvislosti s cestovaním J. B. i jeho finančnými prostriedkami.

Keď v tomto smere nevykonal súd prvého stupňa žiadne dokazovanie, nemožno považovať za vecne správny ani jeho záver o tom, že navrhovateľ v tomto smere neunesol dôkazné bremeno a teda nepreukázal vznik poistnej udalosti.

Bude preto povinnosťou súdu prvého stupňa v tomto smere doplniť dokazovanie a až na základe jeho výsledkov v súvislosti s ostatnými výsledkami vykonaného dokazovania opätovne vo veci rozhodnúť.“

10. Sťažovateľ podaniami z 24. októbra 2001 a 4. decembra 2001 žiadal doručiť rozhodnutie krajského súdu a pokračovať v konaní bez prietáhov (druhé podanie dané na vedomie aj predsedovi okresného súdu).

Okresný súd uznesenie krajského súdu doručil právnym zástupcom účastníkov 28. a 30. januára 2002.

11. Sťažovateľ 6. novembra 2002 žiadal okresný súd pokračovať v konaní.

12. Okresný súd dopytom z 8. decembra 2002 zisťoval adresu svedka J. B. cestou Sociálnej poisťovne, Centrálnej evidencie pobytu obyvateľov Slovenskej republiky a Zboru väzenskej a justičnej stráže (či nie je vo väzbe alebo výkone trestu).

13. Okresný súd 8. apríla 2004 predvolal účastníkov konania na pojednávanie stanovené na 25. máj 2004.

14. Okresný súd v odpovedi na sťažovateľovu sťažnosť na postup súdu vo veci sp. zn. 12 C 191/97 listom sp. zn. Spr. 2006/02 z 23. januára 2002 odôvodnil oneskorené zaslanie uznesenia krajského súdu práceneschopnosťou zákonnej sudkyne.

15. Okresný súd v odpovedi sp. zn. Spr. 3560/03 z 8. decembra 2003 na žiadosť sťažovateľa o odstránenie prietáhov v konaní konštatoval („...som vo veci zistila prietahy v konaní...“) prietahy v konaní a oznámil, že zákonná sudkyňa „... bola na zistené prietahy upozornená, ako aj na potrebu konať vo veci plynulo a bez zbytočných prietáhov“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 191/97 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení zo 14. apríla 2004 uviedla, že „Sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní od októbra 2001 do januára 2004 je dôvodná. Prietahy v konaní od podania návrhu až do konca roka 2002 boli spôsobené nedostatočným

personálnym obsadením a odchodom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku a následné priedahy boli spôsobené neúmerným pracovným zaťažením novej zákonnej sudkyne“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (zo 14. mája 2004) na toto vyjadrenie okresného súdu o. i. uviedol, že *„Z vyjadrenia Okresného súdu Bratislava II vyplýva, že predmetný súd považuje sťažnosť... za dôvodnú. Nedostatočné personálne obsadenie súdu nemá na opodstatnenosť návrhu JUDr. L. S. žiadny vplyv“.*

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o žalobe *„na zaplatenie peňažnej sumy“*), ktoré sa začalo 1. júla 1997, teda pred viac ako šiestimi rokmi, a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené. Predmetom sporu (pozri bod 2 I. časti tohto odôvodnenia) je náhrada konkrétnej peňažnej sumy poistného plnenia v dôsledku poistnej udalosti spôsobenej odcudzením osobného motorového vozidla v tom čase protiprávne užívaného (súkromná cesta vodiča bez súhlasu jeho zamestnávateľa a vlastníka vozidla) J. B. vystupujúcim v predmetnom občiansko-právnom konaní v postavení svedka. Podstatné skutočnosti

poistnej udalosti boli prešetrené v rámci trestného konania proti vyššie menovanému vedeného na Okresnom súde v Piešťanoch pod sp. zn. 1 T 18/97, na výsledky ktorého okresný súd vo svojom konaní nadväzoval a mal ho v zmysle odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu doplniť o dokazovanie v s ním naznačenom smere (pozri bod 9 II. časti odôvodnenia nálezu).

4.2. Ústavný súd je toho názoru, že uvedená dĺžka konania nebola závislá od zložitosti právneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom ani vyvolaná správaním sťažovateľa.

4.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v období od 15. októbra 1997 (dožiadanie na Okresný súd Piešťany) do 11. februára 1999 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní jedného roka a štyroch mesiacov, v období od 3. októbra 2001 (vrátenie veci z krajského súdu) do 8. apríla 2004 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní dvoch rokov a siedmich mesiacov, spolu v trvaní troch rokov a jedenástich mesiacov, keď okresný súd nevykonal úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci (resp. bol nečinný).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch a v neúmernom pracovnom zaťažení zákonnej sudkyne ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

4.4. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk z dôvodov uvedených vyššie v bode 3 I. časti odôvodnenia nálezu.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4. 1 až 4. 3 tejto časti) považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania a stanovisko zo 14. mája 2004 k vyjadreniu okresného súdu. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 540 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky a uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory) predstavujú sumu 9 340 Sk po zaokrúhlení. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2004